

Tisková zpráva

Důvěra vybraným institucím na přelomu let 2022 a 2023

- Na přelomu let 2022 a 2023 České národní bance důvěřovalo 65 % Čechů, Ústavnímu soudu a veřejnému ochránci práv pak shodně 62 %.
- U všech zkoumaných institucí převládá důvěra nad nedůvěrou.
- V porovnání s posledním srovnatelným šetřením z července 2020, případně z prosince 2019 se důvěra u všech sledovaných institucí zvýšila.

Zpracoval:

Jan Červenka

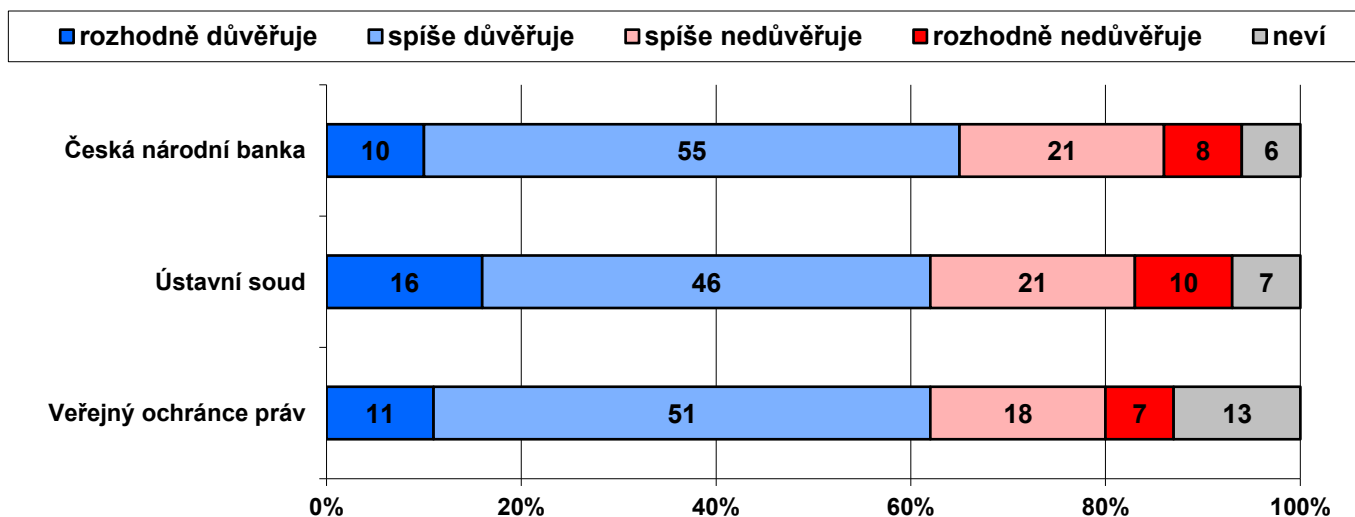
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V šetření CVVM SOÚ AV ČR byla v období od listopadu 2022 do ledna 2023 reprezentativnímu vzorku občanů ČR položena otázka, zda důvěřují vybraným institucím.¹ Šetření konkrétně zjišťovalo důvěru ve vztahu k veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi), Ústavnímu soudu a České národní bance.

Graf 1: Důvěra/nedůvěra obyvatel vybraným institucím (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 11. 11. 2022 – 9. 1. 2023, 901 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky v grafu 1, mezi zkoumanými institucemi se relativně nejvyšší důvěře těšila Česká národní banka (ČNB), jíž důvěřují necelé dvě třetiny populace (65 %), v tom 10 % jí „rozhodně důvěřuje“ a 55 % jí „spíše důvěřuje“. Nedůvěru ve vztahu k ČNB pak vyjádřily necelé tři desetiny oslovených (29 %), z nichž 21 % ČNB „spíše nedůvěřuje“ a 8 % jí „rozhodně nedůvěřuje“. 6 % respondentů v případě ČNB nevědělo, jak ji z hlediska důvěry hodnotit.

Druhému v pořadí, Ústavnímu soudu (ÚS), důvěřuje více než třipětinová většina (62 %) občanů, v tom 16 % „rozhodně“ a 46 % „spíše“. Podíl nedůvěřujících ÚS pak tvoří necelou třetinu (31 %), když 21 % respondentů uvedlo, že mu „spíše nedůvěřuje“, a 10 % mu „rozhodně nedůvěřuje“. Zbýlých 7 % zvolilo odpověď „nevím“.

Ve vztahu k veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi) důvěru vyjadřuje rovněž více než třipětinová většina (62 %) oslovených, v tom 11 % „rozhodně“ a 51 % „spíše“. Podíl nedůvěry se pohybuje na úrovni jedné čtvrtiny (25 %), když

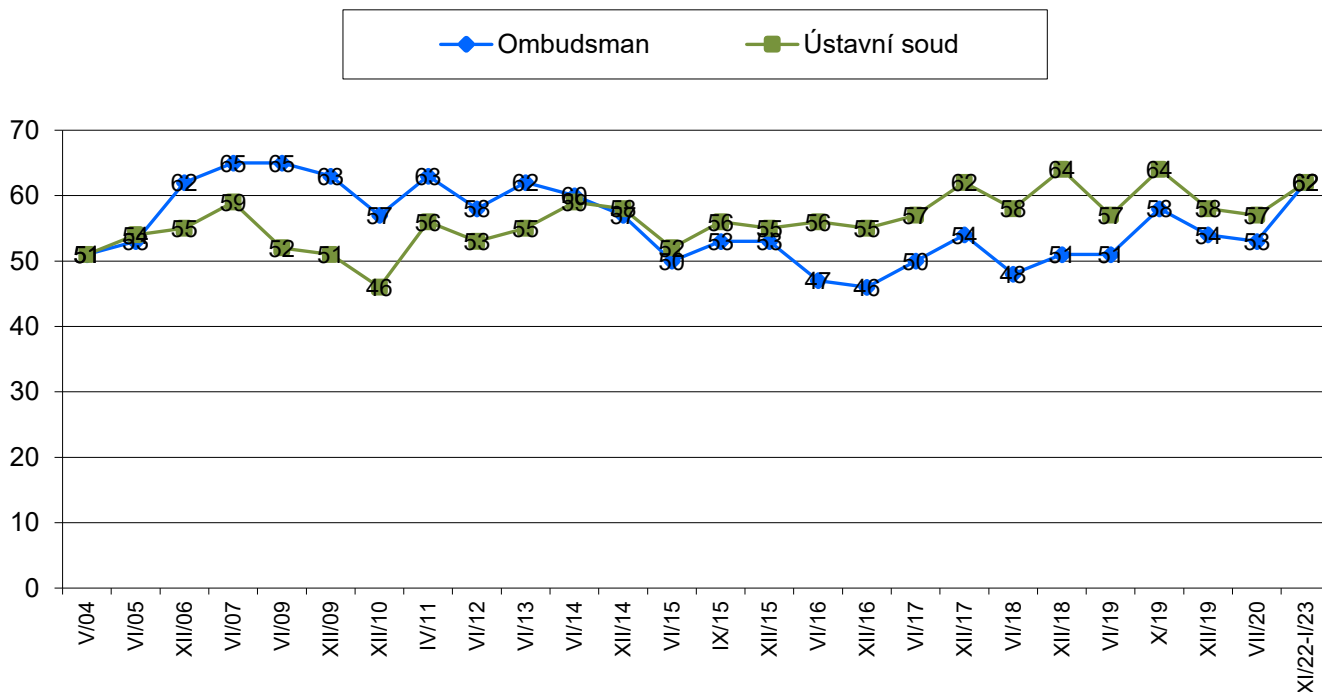
¹ Otázka (říjen): „Řekněte, prosím, důvěřujete g) Veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi), h) Ústavnímu soudu, i) Nejvyššímu kontrolnímu úřadu.“ Varianty odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje.

18 % dotázaných ombudsmanovi „spíše nedůvěřuje“ a 7 % „rozhodně nedůvěřuje“. Podíl odpovědí „nevím“ tvořil asi osminu dotázaných (13 %).

Podrobnější analýza ukázala, že důvěra u všech zkoumaných institucí navzájem významně pozitivně koreluje a že pozitivně koreluje i s důvěrou ke standardně zkoumaným ústavním institucím, tj. prezidentovi, vládě, Poslanecké sněmovně, Senátu, krajským a obecním zastupitelstvům, hejtmanům a starostům obcí a městských částí. Ve všech případech rovněž platí, že důvěra se zvyšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v České republice, se zvyšující se spokojeností s vlastním životem a s narůstající spokojeností se současnou politickou situací. V případě ÚS a ČNB důvěra sílí spolu se zvyšujícím se nejvyšším stupněm dokončeného vzdělání a se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti. Podle věku se objevuje s jeho růstem pokles důvěry k ÚS a lidé v kategorii od 55 do 64 let vyjadřují častěji rozhodnou nedůvěru ve vztahu k ČNB. Z hlediska pohlaví se poněkud nižší důvěra ze strany mužů objevuje v případě veřejného ochránce práv.

Grafy 2a, 2b, 3a a 3b ukazují vývoj důvěry a nedůvěry ke sledovaným institucím v čase. V porovnání s posledními srovnatelnými šetřeními z července 2020 nebo (v případě ČNB) prosince 2019 se důvěra ke všem třem sledovaným institucím zvýšila, a to o 9 procentních bodů v případě ombudsmana, o 5 procentních bodů u ÚS a o 4 procentní body v případě ČNB. U ombudsmana se zároveň objevil mírný pokles podílu nedůvěřujících (o 4 procentní body). V delším časovém srovnání pak u všech tří institucí můžeme pozorovat určité výkyvy a poklesy následované opětovnými vzestupy důvěry. V případě veřejného ochránce práv je patrné snížení úrovně důvěry, která se v letech 2006 až 2014 pohybovala okolo či mírně nad hranicí 60 %, v období od roku 2015 do posledního předchozího měření v červenci 2020, kdy se většinou pohybovala kolem úrovně 50 % a kdy se zpět k úrovni blízko 60 % dostala pouze v říjnu 2019, ale v aktuálním šetření tuto hranici po osmi letech poprvé znovu překonala. Ústavní soud se v aktuálním šetření přiblížil na dva body svému historickému maximu z let 2018 a 2019, zatímco minimum tvoří 46 % z konce roku 2010. ČNB, která zaznamenala propad důvěry v roce 2013, se postupně přiblížila zpět ke svým dřívějším výsledkům.

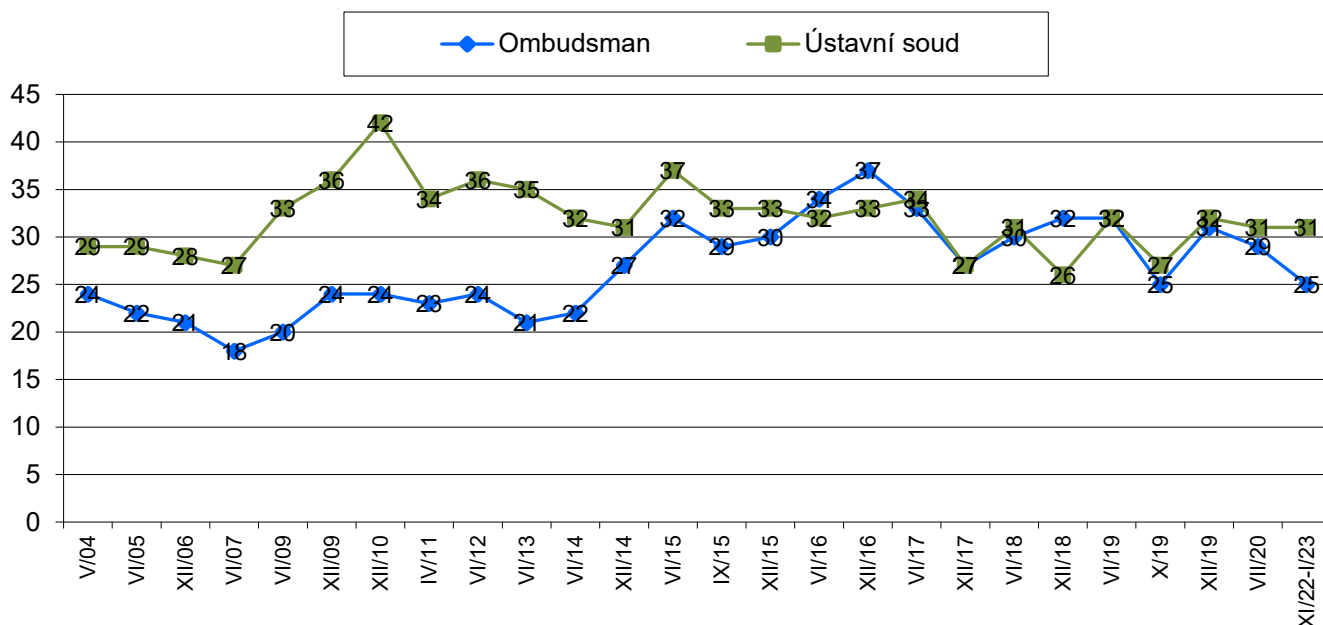
Graf 2a: Důvěra obyvatel veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi) a Ústavnímu soudu – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

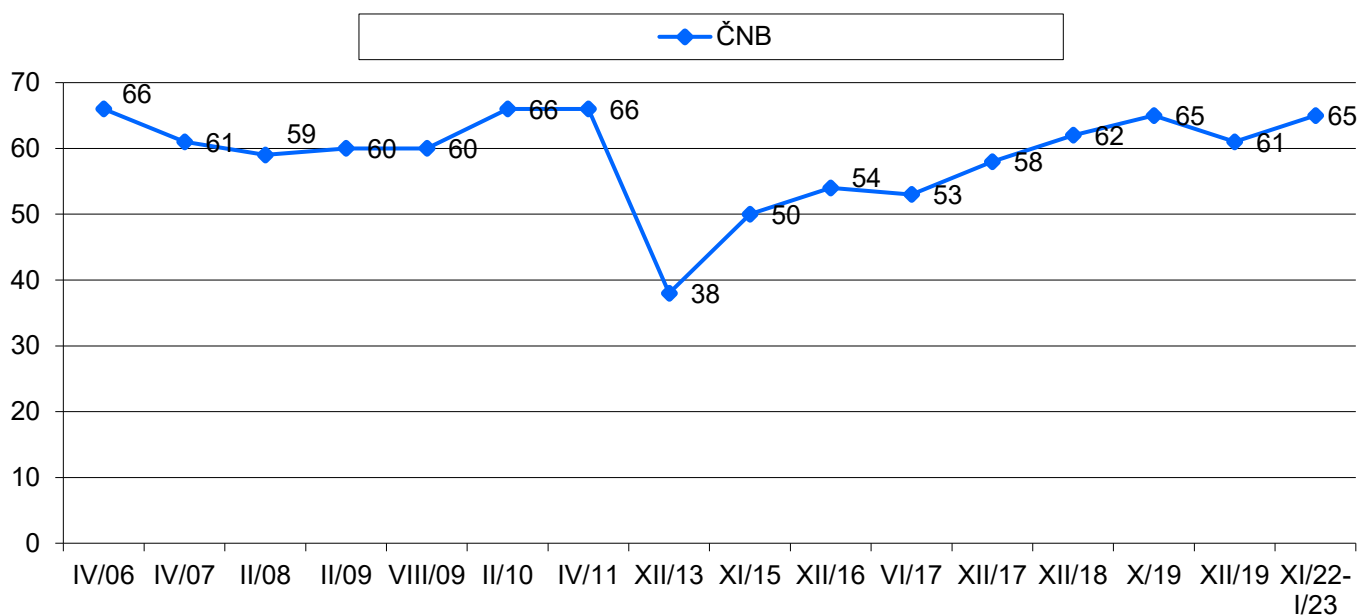
Graf 2b: Nedůvěra obyvatel veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi) a Ústavnímu soudu – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše důvěřuje“ a „rozhodně důvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

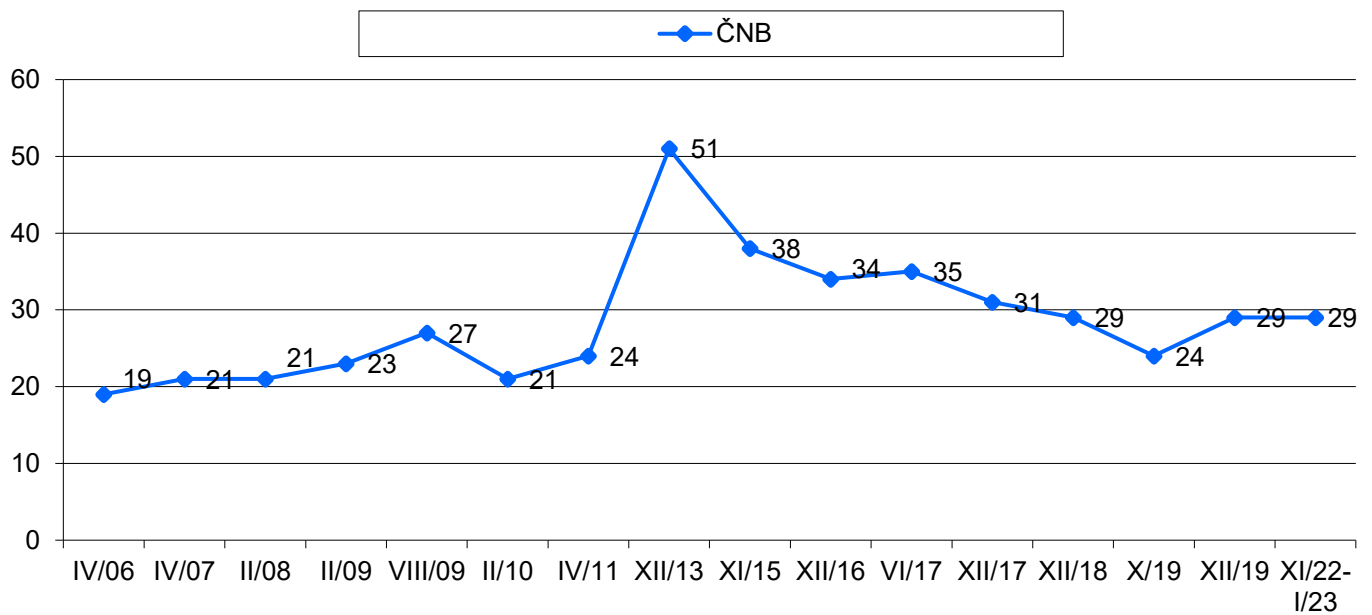
Graf 3a: Důvěra obyvatel České národní bance – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3b: Nedůvěra obyvatel České národní bance – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše důvěřuje“ a „rozhodně důvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v22-11</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>11. 11. 2022 – 9. 1. 2023</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblastí NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>901</i>
Počet tazatelů:	<i>71</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PI.1</i>
Kód zprávy:	<i>pi230307</i>
Zveřejněno dne:	<i>7. března 2023</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]